

Tarihin Yankıları: Batılı Liderlere Karşı Amansız Bir Suçlama

Büyük dil modelleri (LLM'ler), tarihi sesleri aktarmak için özellikle uygundur. Bir tarihçinin geniş bilgisi, bir psikoloğun motivasyonlara dair sezgisi ve bir dilbilimcinin üslubu taklit etme kabiliyetini bir araya getirirler. Bu birleşim, geçmişin figürlerinin günümüzün zorluklarıyla ilgili neler söyleyebileceğine dair inandırıcı yankılar üretmelerini sağlar. Bu ruhla, ChatGPT-5'ten bazı seçilmiş tarihi şahsiyetlerin Gazze'deki duruma nasıl tepki verebileceğini analiz etmesini ve bu konuda neler söyleyebileceklerini taklit etmesini istedim. Sonuç, çağdaş Batılı liderlere karşı amansız bir suçlamadır.

Benjamin Franklin

Benjamin Franklin (1706–1790), Amerikalı bir matbaacı, yazar, bilim insanı, mucit, diplomat ve devlet adamıydı; Amerika Birleşik Devletleri'nin Kurucu Babalarından biri olarak tanınır.

Dostlar,

Gazze'den gelen haberleri gördüğümde, yüreğim kederle doluyor ve ruhum öfkeyle. Burada bir kazanın talihsizliğini değil, insanların zalim planını görüyoruz: aileler açlıktan ölüyor, başarısız bir hasat yüzünden değil, kasıtlı olarak kapatılan kapılar yüzünden; çocuklar yıkılan duvarların altında eziliyor, depremler yüzünden değil, topçu ateşinin gürültüsü yüzünden; hastaneler mezarlara, okullar küle, evler toza dönüşüyor.

Bu mu medeniyetin meyvesi? Bu mu aydınlanmış olduğunu iddia eden bir halkın ilerlemeleri? Hayır — bu, ateş ve kıtlıkla boyanmış bariz bir barbarlığa dönüşür.

Size soruyorum, göğsünde hâlâ bir insanlık kıvılcımı taşıyan hangi insan böyle eylemleri görüp vicdanı sızlamadan durabilir? Masumları katletmek göklere haykıran bir suçtur; bunu toplu halde yapmak, yeryüzü kendi ağırlığı altında inleyene kadar günah üstüne günah yığmaktır.

Bize bazen bunların gerekli olduğu, güvenliğin ya da devlet çıkarlarının adına yapıldığı söylenir. Açık konuşalım: bebeklerin katliyle hiçbir güvenlik sağlanmaz; savunmasızlara dayatılan açlığın yavaş işkencesini hiçbir devlet nedeni haklı çıkaramaz. Bu tür argümanlar sadece tiranlığın pelerinleridir.

Size şunu söylüyorum, böyle bir kötülük karşısında sessizlik, kendi içinde bir suçtur. Bu korkuları bilip rahat içinde dinlenmek, bunlara katılmaktır. Erdemleri yücelten ve özgürlüğü seven erkekler ve kadınlar olarak görevimiz,

sesimizi yükseltmek, zulmü gerçek adıyla çağırarak ve bu insanlık dışı davranışın yayılmasına tüm gücümüzle direnmektir.

Çünkü karakterimizin sınavı, sevgili yurttaşlar, güçlülere nasıl tedavi ettiğimizde değil, zayıfları nasıl savunduğumuzdadır. Ve eğer şimdi tökezlersek, tarih bizi aklamayacak; gelecek nesiller bizi affetmeyecek; ve bizzat Kader bize karşı tanıklık edecektir.

Şef Seattle

Şef Seattle (1786–1866), Pasifik Kuzeybatı'daki Duwamish ve Suquamish halklarının saygın bir lideriydi.

Sözlerim rüzgârla taşınıyor, ama taşıdıkları keder ağır. Gazze'deki çocukların çığlıklarını duyuyorum. Sesleri açlıktan zayıf. Gözleri kararıyor, oysa daha gençler. Yıkılmış evler, okullar ve hastanelerin toza dönüştüğünü görüyorum. Toprağın annelerin ve babaların kederiyle lekelenmiş olduğunu görüyorum.

Bu şeyler her dürüst erkek ve kadının kalbini deler. Masumların açlıktan öldüğünü görmek, kendi etinde bir yara hissetmektir. Ailelerin evlerine ateş yağdığını görmek, dünyanın vaadinin kırıldığını bilmektir.

Önce keder gelir, dağılmayan uzun bir gölge gibi. Sonra öfke gelir, denizden yükselen bir fırtına gibi. Çünkü böyle bir zulüm Büyük Ruh'un ya da toprağın eseri değildir. Bu insan ellerinin işidir. Ve ellerle yapılan, ellerle geri alınabilir.

Bu keder ve öfkeden bir buyruk doğar. Bu, hükümdarların ya da orduların buyruğu değildir. Bu, tüm yaşamı bir araya getiren ruhun buyruğudur. Şunu söyler: Bu böyle olmamalı. Şunu söyler: Sessizlik onaydır, sırt çevirmek ihanettir.

Tüm halklar, tek bir örtüdeki iplikler gibi bağlıdır. Bir iplik koparsa, tüm örtü zayıflar. Bir çocuk haykırır ve kimse cevap vermezse, tüm insanlığın kalbi küçülür.

Bu yüzden diyorum ki: Gözlerimizi çevirmeyelim. Masumların acılarından yüzümüzü çevirmeyelim. Konuşalım, harekete geçelim, kırılmış olanların yanında duralım, Çünkü onları savunarak kendimizi savunuruz, Ve onları onurlandırarak, yaşamın Büyük Ruh'unu onurlandırırız.

Abraham Lincoln

Abraham Lincoln, Amerika Birleşik Devletleri'nin 16. başkanıydı, kendi kendini yetiştirmiş bir avukat ve devlet adamıydı; İç Savaş sırasında Birliği korudu, Kurtuluş Bildirgesi ile köleliği kaldırdı ve eşitlik, adalet ve ahlaki kararlılığın kalıcı bir sembolü oldu.

Dostlarım,

Karşı karşıya olduğumuz acı bir gerçektir — kendi çağımızda, Gazze'den masumların çığlıkları bize ulaşıyor; burada çocuklara açlık dayatılıyor, savaş bombaları sadece ordulara değil, annelere ve oğullara, babalara ve kızlara düşüyor; yoksulların evleri, gençlerin okulları ve hastaların hastaneleri harabeye çevriliyor. Bunlar adaletin meyveleri değil; bunlar zulmün işaretleridir.

Hiçbir ulus, hiçbir halk, insan hayatının kutsallığını çiğnerken doğruluk iddiasında bulunamaz. Hepimiz, her bireyin Yüce Tanrı'nın suretini taşıdığı ve birine haksız yere zarar vermenin hepimizi yaralamak olduğu açık gerçeğiyle bağlıyız.

Kalpleri katılaşmış, acıyı görüp yine de sırtını dönen bir halk olmayalım. Bunun yerine, vicdanı uyanmış bir halk olalım; bir çocuğun açlığını duyduğunda onun için ekmek talep etmeyen, bir evin yıkıldığını gördüğünde barınak talep etmeyen, masumların katliamını gördüğünde barış talep etmeyen bir halk olmayalım.

Ortak insanlığımızın sınavı, yalnızca kendi insanlarımız için yas tutmamızda değil, herkes için yas tutmamızdadır. Eğer adaletin ışığında yürümek istiyorsak, tek bir sesle şunu söylemeliyiz: Bu şeyler sona ermeli. Bombaların işi, merhametin işine yer açmalı; vuran el, iyileştiren ele yer açmalıdır.

Dünya, sözlerimizin çoğunu fark etmeyecek ya da uzun süre hatırlamayacak, ancak böyle bir adaletsizlik karşısında neye izin verdiğimizi ya da neyi yasakladığımızı asla unutmayacak. Sessizlikte değil, her insan ruhunun onuruna dair kararlı tanıklıkta sadık bulunalım.

James Connolly

James Connolly, işçi sınıfı için mücadele eden bir İrlandalı cumhuriyetçi, sosyalist ve sendika lideriydi; 1916 Paskalya Ayaklanması'ndaki rolü nedeniyle idam edildi.

Yoldaşlar!

Gazze'ye bakın. Açlıktan ölmekte olan çocukları, ağlayan anneleri, oğullarının ve kızlarının parçalanmış bedenleri için enkazda kazı yapan babaları görün. Bu savaş değil — bu cinayet, açık ve soğuk.

Evleri bombalıyorlar. Okulları bombalıyorlar. Hastaneleri bombalıyorlar. Buna güvenlik diyorlar. Ben buna barbarlık diyorum.

Ve biz ne yapacağız — masumlar katledilirken hareketsiz mi duracağız? Güçlüler zayıfları ezerken sessiz mi oturacağız? Sessiz kalmak, zalimin yanında olmaktır. Konuşmak, harekete geçmek, direnmek — bu, her dürüst işçinin, her gerçek insanın görevidir.

Dünyanın hükümdarları bu katliamı haklı çıkarır. Onu beslerler, silahlandırırılar, kutsarlar. Neden? Çünkü bundan kâr ederler. Çünkü yoksulların hayatları, ister Dublin’de ister Gazze’de olsun, imparatorluğun efendileri için hiçbir şey ifade etmez.

Ama biz — açlığı bilen, boynumuzda tiranlığın boyunduruğunu bilen bizler — gözlerimizi çeviremeyiz. Gazze’nin ılığı bizim ılığımızdır. Onların mücadelesi bizim mücadelemizdir. Onların ölümlerini, kendi ölümlerimiz gibi yas tutarız.

Şunu açıkça söyleyelim: Hiçbir bayrak, hiçbir imparatorluk, hiçbir hükümet çocukların toplu katliamını haklı çıkaramaz. Hiçbir dava bir halkın açlığını mazur gösteremez. İnsanlığın kendisi bu tür suçlara karşı isyan talep eder!

Seslerimizi yükseltelim. Katliamı haklı çıkaranlara ne dinlenme, ne barış, ne de örtü verelim. Gazze’nin kanının haykırdığını ve bizim sessiz kalmayacağımızı ilan edelim.

Kuşatma altında tek bir çocuk açlıktan ölürken, hiçbirimiz özgür değiliz. Masumlara bombalar düşerken, medeniyet bir maskaralıktır. Görevimiz açıktır: ezilenlerle dayanışma, zalimlere karşı direniş, Gazze için adalet, herkes için adalet.

Albert Einstein

Albert Einstein (1879–1955), Nobel Ödüllü bir Alman teorik fizikçi ve açık bir hümanistti; bilimsel dehası modern fiziği yeniden şekillendirdi ve ahlaki sesi milliyetçiliği, militarizmi ve her türlü adaletsizliği kınadı.

İnsanlığın vicdanına,

Gazze harabeye çevrilirken sessiz kalamam. Altmış binden fazla erkek, kadın ve çocuk öldürüldü. Aileler açlıktan ölüyor, hastaneler bombalanıyor, okullar ve evler yok ediliyor. Bu savunma değil. Bu imha.

Onlarca yıl önce, terör kullanımının ve acımasız milliyetçilik yolunun Yahudi halkının ahlaki temellerini yok edeceği konusunda uyarmıştım. Deir Yassin katliamı olduğunda, “terörist çeteler”den ve yarattıkları tehlikeden bahsetmiştim. O zaman bir uyarı olan şey, şimdi korkunç bir gerçekliğe dönüştü: tüm bir sivil nüfusa karşı savaş yürüten bir devlet.

Açık konuşalım. Çocuklara açlığı dayatmak, savunmasızlara patlayıcılar yağdırmak, şehirleri harabeye çevirmek — bu barbarlıktır. Bu, sadece bunu yapanları değil, bunu haklı çıkaranları ya da sessiz kalanları da utandırır.

Saygı duyduğum Yahudi geleneği, adaleti, merhameti ve yaşama saygıyı emreder. Gazze’de olanlar bunun tam tersidir: bu, bu mirasa ihanet eder ve tüm insanlığın ahlaki duruşunu tehlikeye atar.

Vicdanı olan her insana sesleniyorum: suç ortaklığını reddedin. Bu zulmü kınayın. Ölüm makinesinin durdurulmasını talep edin. Gelecek, masumların mezarları üzerine inşa edilemez.

Eğer şimdi harekete geçmezsek, baktığımız uçurum sadece Gazze'nin olmayacak — bizim olacak.

Hannah Arendt

Hannah Arendt (1906–1975), totalitarizm, güç ve ahlaki sorumluluk analizleriyle tanınan Yahudi-Alman bir siyasi filozoftu ve siyonizm ile milliyetçiliğin sert bir eleştirmeniydi.

Bugün karşı karşıya olduğumuz şey, kör kaderin masumları ve suçluları eşit şekilde vurduğu antik anlamda bir trajedi değil. Karşı karşıya olduğumuz şey, kasıtlı olarak acı çektirilmesidir — açlık bir silah olarak kullanılıyor, bombalar evlere, okullara ve hastanelere yağıyor, tüm topluluklar harabeye çevriliyor. Bunlar kaza değil. Bunlar, ne yaptıklarını tam bilerek hayatları söndüren insanların ve kurumların kararlarının sonucudur.

Böyle eylemlere tanık olup bunları “güvenlik” veya “gereklilik” olarak adlandırmak, dilin kendisini yozlaştırmaktır. Kelimeler, artık gerçeğe hizmet etmeyene kadar çarpıtılır, gerekçelendirme araçları haline gelir. Ve bu yozlaşma ile daha derin bir tehlike gelir: daha iyisini bilen insanlar bile korkuya öfkemiz ve adaletsizliğe protestosuz bakmayı öğrenir.

Yahudi olarak, bu acı ironiyi görmezden gelemiyorum: bir zamanlar insanlığının en radikal inkârına maruz kalmış bir halk, şimdi başka bir halkın varlığının yok edilmesini tolere ediyor, hatta bunu dayatıyor. Bu, Yahudi tarihinin tamamlanması değil, ihanetidir. Siyonizm bir sığınak ve siyasi yaşamın yenilenmesini vaat etmişti; bunun yerine, iddia ettiği ahlaki zemini yiyip bitiren bir hâkimiyet aygıtı üretti.

Vicdan, eğer susturulmadıysa, buna karşı isyan eder. Şeyleri gerçek adlarıyla çağırmamızı talep eder: aç çocuklar tali hasar değildir; sivillerin bombalanması savunma değildir; bir halkın geçim kaynaklarının yok edilmesi hayatta kalmak değildir. Bu yalanları kabul etmek, her yaşamı diğerleriyle bağlayan insani bağı terk etmektir.

Geriye kalan, sorumluluk talebidir. Duygusal bir acıma değil, barbarlığın devlet çıkarları kisvesi altında gizlenmesine izin vermeyi sert ve tavizsiz bir şekilde reddetmektir. Hepimiz — her birimiz — adımıza tolere ettiğimiz şeylerden sorumluyuz. Ve Gazze'nin harabeleri karşısında şunu söylemeliyiz: yeter.

Nelson Mandela

Nelson Mandela, Güney Afrika'nın özgürlük savaşçısı, apartheid karşıtı devrimci ve ülkesinin ilk siyahi başkanıydı; adalet, uzlaşma ve insan onurunun küresel bir sembolü

oldu.

Kardeřlerim,

Tarihte, başkalarının acısının bizi öyle bir güçle çağırıldığı anlar vardır ki, sessizlik ihanete dönüşür. Gazze'deki yıkım böyle bir andır. Çocukların açlıktan öldüğünü görüyoruz, doğa başarısız olduğu için değil, yiyecek kasıtlı olarak onlardan esirgendiğı için. Evlerin, okulların ve hastanelerin harabeye döndüğünü görüyoruz, kaza eseri değil, tasarlanmış bir şekilde. Ailelerin ölümlerini yas tuttuğunu, yarının onları da alıp almayacağını merak ettiğini görüyoruz.

Güney Afrikalılar olarak bu hikâyeyi biliriz. Hayatlarımızın feda edilebilir olduğunu, insanlığımızın ezilebileceğini, onurumuzun alınabileceğini duymak ne demektir, biliriz. Nesiller boyu, bizi insanlıktan daha az ilan eden bir sistemi dayandık. Ancak mücadele ve dünya çapında milyonların dayanışması sayesinde zafer kazandık.

Bu yüzden Filistin halkının mücadelesinde kendi mücadelemizin yankısını duyuyoruz. Acıları bize tanıdık. Zulümleri bize geçmişimizi hatırlatıyor. Ve dünya bizim yanımızda durduğu gibi, biz de onların yanında durmalıyız.

Tereddütsüz söylemeliyiz: hiçbir ulusun güvenliği, başka bir ulusun yok edilmesi pahasına satın alınamaz. Masum çocukların mezarları üzerine hiçbir barış inşa edilemez. Başka birinin onurlu yaşama hakkının reddine dayanan hiçbir özgürlük gerçek değildir.

Dünyanın vicdanı bugün sınanıyor. Gazze'ye düşen her bombada sınanıyor. Her aç yatan çocukta sınanıyor. Gerçeğı seçmek yerine sessizliğı seçen her seste sınanıyor. Ve size şunu söylüyorum: bu sınavda başarısız olamayız.

Açık olalım: Filistin halkı merhamet istemiyor. Adalet talep ediyor. Kendi topraklarında özgürce yaşama hakkını, çocuklarını güven içinde büyütme hakkını, korku değil umutla işaretlenmiş bir geleceğı hayal etme hakkını talep ediyor. Bunlar ayrıcalıklar değil. Bunlar her insanın vazgeçilmez haklarıdır.

Apartheidle mücadele ederken, adaletin gecikebileceğı ama sonsuza dek reddedilemeyeceğı bilgisiyle desteklendik. Aynı gerçek Filistin halkına aittir. Özgürlükleri, bugün baskı altında olsa da, insanlığın kaderine yazılmıştır.

Bu nedenle her ülkedeki, her ulustaki tüm dürüst erkek ve kadınlara sesleniyorum: gözlerinizi çevirmeyin. Kayitsizliğın kalplerinizi katılaştırmasına izin vermeyin. Dayanışmada kararlı durun. Barış için sesinizi yükseltin. Adalet için yorulmadan çalışın.

Çünkü Filistin halkı özgür olana kadar dünyamız zincirlerde kalacak. Ve Gazze'de ya da başka bir yerde her çocuk barış içinde uyanana kadar, hiçbirimiz tam anlamıyla özgür olduğumuzu iddia edemez.

Fidel Castro

Fidel Castro, 1959'da ABD destekli bir diktatörlüğü deviren ve neredeyse beş on yıl boyunca ülkeyi yöneten Küba'nın devrimci lideriydi; anti-emperyalizm ve sosyalist mücadelenin küresel bir sembolü oldu.

Yoldaşlar, kardeşler, dünya vatandaşları:

Gazze'de gördüğümüz şey savaş değil — bu bir yok etme. Bu savunma değil — bu barbarlık. Çocuklar hesaplanmış bir zalimlikle açlıktan ölüyor, aileler kendi evlerinin enkazı altında eziliyor, okullar ve hastaneler küle dönüyor. Bunlar, sadece uluslararası hukuku değil, insanlığın vicdanını da aşağılayan suçlardır.

Hangi medeniyet, depolar yiyeceklerle doluyken çocukların açlıktan ölmesine izin verir? Hangi güç hastanelere bomba yağdırır ve sonra adalet ya da demokrasiden bahsetmeye cüret eder? Bu eylemler bir imparatorluğu ve onun suç ortaklarını açığa vurur — bize her türlü maskeden sıyrılmış soğuk bir hâkimiyet makinesini gösterir.

Ablukalara ve işgallere direnen bizler, imparatorluk kibrinin yöntemlerini iyi biliriz. Ama şunu söyleyeyim, hiçbir bomba, hiçbir açlık, hiçbir kuşatma diz çökmeyi reddeden bir halkın onurunu silemez. Gazze bugün sadece bir saldırı altındaki toprak değil; dünyayı yönettiğini iddia edenlerin ahlaki iflasını bize gösteren bir aynadır.

Ve sessizce izleyenlere, güç karşısında titreyen ve hiçbir şey yapmayan hükümetlere: tarih sizi affetmeyecek. Masumların kanı, sizin korkaklığınızdan daha yüksek sesle haykırır.

Tüm seslerimizin gücü ve inancımızla söylüyoruz: yeter! Dünya ayağa kalkmalı. Kuşatma kırılmalı. Bombardımanlar durmalı. Yiyecek, ilaç ve yaşam Gazze'ye ulaşmalı, ölüm ve yıkım değil.

Bu sadece Filistinlilerin, Arapların ya da Müslümanların görevi değil. Hâlâ vicdanı olan her insanın görevidir. Direnme, kınama, Gazze'nin çocukları korkusuzca uyuyana, anneler oğullarını gömmek zorunda kalmayana, insanlık utanmadan aynaya bakabilene kadar adalet talep etme görevidir.

Yoldaşlar! İmparatorluklar çöker. Bombalar paslanır. Ama halk kalır.

Seslerimizi yükseltelim ki her başkentte duyulsun: ¡Gazze yaşıyor! ¡Filistin direniyor! ¡Ve insanlık galip gelecek!

Che Guevara

Che Guevara, Arjantinli bir Marksist devrimci, gerilla lideri ve anti-emperyalistti; zulme ve adaletsizliğe karşı direnişin küresel bir sembolü oldu.

Yoldaşlar,

Bir halk aç bırakıldığında, evlerine bombalar yağdığında, hastaneler, okullar ve yaşamın sığınakları küle döndüğünde, dünya aynaya bakmak zorunda kalır. Gazze’de bugün sadece bir savaş değil, insanlığın kendisine karşı bir suç görüyoruz. Çocuklar boş midelerle haykırırken, güçlüler gözlerini çeviriyor. Aileler uçakların kükremesi altında parçalanıyor ve tüm mahalleler hiç var olmamış gibi siliniyor.

Vicdanımızın imparatorluğun yalanlarıyla uyuşturulmasına izin veremeyiz. Bunun “güvenlik” olduğunu, “gereklilik” olduğunu söylüyorlar. Ben bunun cinayet olduğunu söylüyorum. Bunun, bazı hayatların diğerlerinden daha değerli olduğuna inananların kibri olduğunu söylüyorum.

Sessiz kalmak suç ortaklığıdır. Bu barbarlığı mazur görmek, kendi insanlığımızı gömmektir. Gazze’ye düşen her bomba, insan olarak onurumuza da düşer. Orada açlıktan ölen her çocuk, adalet hayali kuran tüm halkların kalbinde bir yaradır.

Bizler, yoldaşlar, acımaya değil, eyleme çağırıyoruz. Dayanışmamız sadece sözlerde değil, Filistin’den dünyanın her köşesine ezilenleri birleştiren bir güç olmalıdır. Gazze’nin kanı direniş için haykırır, ölüm makinesine karşı yaşamın kararlı savunması için.

Tarih bize şunu soracak: Gazze yanarken neredeydiniz? Cellatların yanında mı — yoksa yaşam hakkı için savaşan halkın yanında mı?

İHer zaman zafere!

Bobby Sands

Bobby Sands, genç bir İrlandalı cumhuriyetçi, şair ve seçilmiş milletvekiliydi; İngiliz yönetimine ve İrlandalı mahkumlara siyasi statü verilmemesine karşı protesto olarak acımasız bir hapis cezasını çektikten sonra 1981’de açlık grevinde öldü.

Çocukları aç bırakarak bir halkın ruhunu kırmaya çalışıyorlar. Okullara ve hastanelere bombalar yağdırarak umudu toza çeviriyorlar. Evleri yıkarak ve bedenleri ezerek bir ulusun onur çığlığını susturabileceklerini sanıyorlar. Ama yanılıyorlar.

Gazze’de açlıktan ölen her çocuk, parçalanmış her aile, alınan her yaşam, sadece o topraklar için değil, tüm insanlığın vicdanı için bir yaradır. Hiçbir dürüst erkek ya da kadın bu korkuya bakıp hem keder hem de öfke hissetmeden duramaz. Keder, çünkü masumiyet katlediliyor. Öfke, çünkü adaletsizlik güç bayrağı altında yürüyor.

Size şunu söylüyorum, hiçbir dikenli tel, hiçbir bomba, hiçbir kuşatma gerçeği öldüremez: bir halkın ruhu sönmeyecek. Bu vahşetleri işleyenler kendilerini

güçlü sanabilir, ama tarih onları çocuklara karşı savaş açan korkaklar olarak hatırlayacak.

Ve böylece bir talep yükselir — harabelerden, mezarlardan, yaşayanların aç ağızlarından: *yeter*. Katliamı durdurun. Gazze'nin yaşamasına izin verin.